

OPENDOEK

MAGAZINE

voor mensen met passie voor theater

WANNEER HET DOEK VALT

HOE ZIT DE IDEALE
SLOTSCÈNE ERUIT

JONGE OEKRAÏENSE
SPELERS DROMEN
OVER THUISKOMEN

HOE STRIKT MOET
JE EEN THEATERTEKST
VOLGEN?

INHOUD

3

9

10

18

20

26

28

29

31

Edito
Column
Kunstenaars in de coulissen
Splitscreen
De souffleurs
Wist-je-dat
Dialogoog
Repertoire
Cast en crew

4

12

14

17

21

22

Spelen en blijven spelen
In gesprek met de makers van Fledermaus Forever

Van stilte tot chaos: hoe ziet de ideale slotscène eruit?
Een acteur, regisseur en scenarist over het perfecte einde

Lotte verdiende een betere afloop
Hoe strikt moet je een theatertekst volgen?

Een theatraal afscheid
Van een leven op naar naast de planken

Het pleidooi
Ook het theater verdient een aftiteling

Jonge Oekraïense spelers dromen over thuiskomen
“Die dag zal komen”

4

12

14

22

OPEN
DOEK
PASSIE VOOR
THEATER

COLOFON:
Redactieadres: OPENDOEK – Italiëlei 6, 2000 Antwerpen
Tel. 03 222 40 90 – redactie@opendoek.be – www.opendoek.be
Directeur OPENDOEK: Joke Quaghebeur
Eindredactie en coördinatie:
Siebe Nicolaï
Hoofdredactie: Mathieu Lonbois
Verantwoordelijke uitgever: Joke Quaghebeur
p/a OPENDOEK, Italiëlei 6, 2000 Antwerpen
Ontwerp: un’dercast – Layout: Sophie Loomans
Coverfoto: © Kalambur
Druk: Bema Graphics
Periodiciteit: verschijnt 4× per jaar – Oplage: 16.000 ex.
ISSN NR 1377/9478 – Volgend nummer: maart 2025

Met steun van:

Mathieu Lonbois

EDITO

BITTERZOET

Lieve lezer

Er is iets magisch aan het moment waarop het doek valt. De eerste aarzelende klap als het licht langer uitblijft dan voordien, de spots die weer aan gaan en de acteurs die glimlachend als zichzelf terugkomen... Ik hou van al die kleine momenten. Soms heb ik zin om elk van hen een knuffel te geven en hen persoonlijk te bedanken voor het verhaal waarin ze me hebben meegenomen. Nabespreken, de gloed van een koude avond op mijn wangen terwijl ik naar huis wandel of fiets en dan dat *wholesome* gevoel dat blijft nazinderen. Dan weet ik dat ik er een memorabele theateravond op heb zitten.

Tegelijkertijd heb ik ook altijd moeite met dat afscheid nemen van een verhaal. Als toeschouwer, maar nog meer als speler. Als je maandenlang toeleeft naar een voorstelling, kom je als het ware in een parallel universum terecht. Overdag leef je je leven, maar ’s avonds bij de repetities leef je je tweede leven. De enigen die die tweespalt op dat moment écht begrijpen, zijn je medespelers die in datzelfde ritme leven, zeker als de première aanbreekt en je voorstelling na voorstelling samen de pannen van het dak speelt. Maar als het moment komt dat het afgelopen is, dat je een stuk nooit meer zal spelen en je je personage moet loslaten, dan lonkt het zwarte gat.

In *Fledermaus Forever* gaan Muziektheater Transparant en Les Âmes Perdues aan de slag met dat gevoel. Acht spelers brengen de operette ‘*Die Fledermaus*’ van Johann Strauss opnieuw en opnieuw, al is geen enkele keer hetzelfde. Het publiek ziet hoe het stuk hoe langer hoe meer uiteenrafelt. In de drang van de personages (en acteurs) naar blijven feesten, blijven spelen, zit zowel iets moois als intriest. Bovenal is het een herkenbaar gevoel, en dat is ook de reden waarom deze voorstelling een belangrijke plaats verdient in dit OPENDOEK-magazine over de bitterzoete schoonheid van het einde.

Maar er is nog veel meer te vinden in deze editie. We ontdekken de geschiedenis van het theaterdoek, we nemen jullie rituelen na de voorstelling onder de loep, we lezen de verhalen van acteurs die de handdoek in de ring gooiden en gaan op zoek naar de ingrediënten van de perfecte slotscène.

Ook al heb je moeite met elk einde, blijft de troost overeind dat het doek nooit écht valt. Altijd is er wel een nieuw begin en een nieuwe voorstelling om naar uit te kijken.

Zo maken we de cirkel rond, ook van het OPENDOEK-magazine dit jaar. In de eerste editie van 2024, ‘In de startblokken’, namen we de première onder de loep, bij de laatste editie de dernière. Van kop tot staart of staart tot kop kan je ons magazine lezen en blijven lezen. Wij zijn terug in maart met een nieuw nummer.

In tussentijd wens ik je veel leesplezier en een hartverwarmend 2025!

MATHIEU LONBOIS
Hoofdredacteur OPENDOEK-magazine

© Jonas Janzegers

SPELEN EN BLIJVEN SPELEN

IN GESPREK MET DE MAKERS VAN *FLEDERMAUS FOREVER*

ANNELEEN LAEREMANS

Muziektheater Transparant en Les Âmes Perdues bundelen in *Fledermaus Forever* de krachten om Die Fledermaus, de operette van Johann Strauss Jr., te fileren. Ze herhalen, schrappen en schaven aan het origineel om het, net zoals de Weners, eeuwig te kunnen spelen. OPENDOEK ging in gesprek met spelers Naomi Beeldens en Mitch Van Landeghem en regisseur Tom Goossens over oneindigheid, het einde van het spelplezier en stukken leren loslaten.

Voordat we over het einde van een stuk spreken: het begin. Waarom kozen jullie voor *Die Fledermaus*? Wat sprak jullie aan dit honderdvijftig jaar oude stuk aan?

Tom: “Muziektheater Transparant heeft ons gevraagd om dit specifieke stuk te bewerken. Ze wilden al heel lang iets met operette doen, omdat dat een populair en komisch genre is. Ze wilden graag eens een iets volksere kant op met hun gezelschap. Zij waren een leutige muziekgroep en ik een leutige regisseur. Dat klikt!”

“Niet de inhoud van de operette is het verhaal, wel het optimisme waarmee ze die blijven opvoeren.”

TOM GOOSSENS

Naomi: “Van alle operettes die we voorgeschoteld konden krijgen, ben ik erg blij dat het net deze was. Operettes vertalen moeilijk naar het heden. Vandaag zou je eerder musicals maken, of muziektheater. *Die Fledermaus* heeft iets enorm iconisch dankzij die nieuwjaarsavondsfeer. Ik heb persoonlijk nooit iets gevoeld voor het operettegenre en dacht: “Wat gaan we daar nu mee doen?” Maar het feit dat het zo in die nieuwjaarstraditie geworteld zit, maakt het leuk dat we net een voorstelling kunnen maken over het hernemen van repertoire.”

Theater is leren sterven

Wat drijft jullie personages precies om het stuk te blijven spelen?

Mitch: “Grappig dat je over de personages begint. Wij zijn een groep spelers die op scène ook een groep spelers vertolken, dus het gaat bij ons niet om de eigenlijke personages uit *Die Fledermaus*. Wat onze personages vooral drijft is het groepsgevoel. We vertrokken van het idee dat die bende dat stuk al voor eeuwig lijkt te spelen en dat ook zal blijven doen. Maar wat zou hen dan problemen kunnen opleveren? Het grootste probleem dat we ons konden inbeelden was dat de groep uiteen zou vallen. Als de groep verbreekt, kan je het niet meer spelen. Aan het einde blijft Tania Van der Sanden alleen over, en dan schiet er van het stuk niets meer over.”

'Fledermaus Forever' © Olympe Tits

Tom: “In het maakproces kwamen we veel problemen tegen met het genre. Ouderwetse ideeën, het vrouwbeeld, problematische zaken. Maar omdat we de vraag kregen om het te bewerken, rijst de vraag: “Waarom doen we dit?” Die redenen waren: omdat de muziek aanstekelijk is, en omdat wij het geweldig vinden om toneel te spelen. We hebben onze eigen redenen in die groep opgenomen als hun motivatie. Hun band met elkaar, maar ook met het publiek, is de inhoud van de voorstelling geworden. De inhoud van de voorstelling is dus niet het verhaal van de operette zelf, maar het optimisme waarmee spelers operettes blijven opvoeren.”

Naomi: “Ik zie het op macroniveau ook als een thematisering van de herhaling van repertoire. Dat is een acuut onderwerp in de klassieke muziek momenteel. Je kan repertoire blijven uitvoeren, om ter best, om ter origineelst, maar waarom doen we dat? Dat hebben wij bij ons op scène uitvergroot door onze voorstelling

© Jonas Janzegers

acht keer binnen één voorstelling te spelen. We leveren daar in ons stuk ook geen kritiek op, maar je krijgt wel in extremis een herhaling van repertoire. Die vraag houdt mij voortdurend bezig.”

Tom: “De manier waarop de groep uit elkaar valt, heeft daar ook mee te maken. Iedereen wil naar Wenen trekken. “Als je daar geraakt, dan heb je het gemaakt.” Die ambitie zit zowel in de klassieke muziek als in de theaterwereld. Terwijl deze voorstelling zich afvraagt waarom je dat zou doen als dat ten koste gaat van je spelplezier. De reden waarom we toneelspelen, is au fond dat plezier. Ik denk dat je in veel sectoren waar ambitie de drijfveer is, gemakkelijk het plezier van de job verliest. Die verbinding met spelplezier en met de groep zetten wij centraal.”

“Een première is zo’n feestelijke ervaring, een dernière zou dat toch ook moeten kunnen zijn?”

MITCH VAN LANDEGHEM

Herkennen jullie dat gevoel? Die schrik dat een groep uiteen kan vallen eens je er spelplezier mee gevonden hebt?

Naomi: “Ik herken dat zeker. Niet dat ik het al heb moeten ervaren: in *Les Âmes Perdues* heb ik tegenspelers gevonden waar ik op kan bouwen. Hoewel het fijn is om met nieuwe mensen te spelen, is het echt leuk om zo’n vertrouwen samen op te bouwen.”

Mitch: “Die ploeg is een soort familie, en dat is altijd ook afscheid nemen aan het einde. Zelfs als je weet dat je later nog kan samenwerken, gebeurt het weinig dat je met exact dezelfde groep blijft plakken. Daar komt dus ook altijd rouw bij kijken. Montaigne zei al: “Theater is leren sterven.” Alhoewel ik niet denk dat hij het over theater, maar over filosoferen had. Anyway, zo doen we dat hier: we nemen metaforen over van andere werelden die toch passen. Je gaat een soort gezamenlijk leven leiden, en ook dat stopt. Dat scoutskampgevoel is heel typerend. Je kan volgend jaar wel weer op kamp, maar die ervaring zal toch nooit meer dezelfde zijn.”

Tom: “Ik heb ook altijd de drang om dezelfde mensen terug te vragen om me goed te voelen in een productie. Mitch was bijvoorbeeld betrokken bij mijn masterproef *Don Juan*. Die voorstelling was mijn toegangsticket, mijn houvast. Toen ik *Fledermaus Forever* begon te maken, voelde ik de nood om een goede vriend te betrekken om mij hier thuis te kunnen voelen. Groepen in theater hebben een enorme kracht; al mijn beste vrienden zijn mensen waarmee ik heb samengewerkt.”

Afscheid nemen

Een voorstelling loslaten is rouwen, zeiden jullie. Hebben jullie intussen een vaste routine om afscheid te nemen van een voorstelling?

Naomi: “Ik denk dat het niet vaak voorvalt dat je de laatste voorstelling erg bewust speelt. Een echte dernière heb ik alvast nog niet vaak meegemaakt. In de operawereld is dat wel logischer, dat je weet hoe lang een reeks zal lopen. Maar in onze sector is zo’n proces eerder verbrokkeld. Je speelt vijf voorstellingen door elkaar, met steeds enkele weken of zelfs maanden tussen. Afgebakend is dat niet. Je bent afhankelijk van de interesse.”

Tom: “Ik heb dat met sommige opera’s wel al gezegd: dit is nu de allerlaatste voorstelling. Ik heb dat nodig om afstand van een verhaal te kunnen doen. Na de laatste *Rigoletto* zag ik trouwens Stefaan Degands script gewoon in de vuilnisbak liggen. *(Iedereen lacht)* “Meent jij dat nu?” vroeg ik hem. “Ja. Ik wil geen dingen hoeven bijhouden na een laatste keer.” Ik begrijp zijn noodzaak om iets voorgoed af te sluiten.”

Mitch: “Oh my god. Ik hou net van al mijn voorstellingen de eerste tot de laatste versie van het script bij. Hoewel ik daar dan vast ook nooit meer naar kijk. Ik herken trouwens Naomi’s verhaal: ik heb ook amper dernières meegemaakt. Dat is absurd. Onduidelijk, ook. Een première is zo’n feestelijke ervaring, een dernière zou dat toch ook moeten kunnen zijn? Ik speel binnenkort *Opening Night* van De Hoe opnieuw, en er is deze keer een dernière gepland. Maar aangezien ik de rol deel met iemand, ben ik er net die avond niet bij. Verschrikkelijk vind ik dat. Omdat ik *Fledermaus* moet spelen...”

Tom: “Dan moet je dat gevoel gebruiken in de voorstelling!”

Mitch: “Langs de andere kant wordt dat stuk nu ook verkocht in een Franse versie, dus eigenlijk is het zelfs geen dernière.”

“Je kan repertoire blijven spelen, om ter best, om ter origineelst. Maar waarom doen we dat?”

NAOMI BEELDENS

‘Fledermaus Forever’ © Olympe Tits

'Fledermaus Forever' © Olympe Tits

Naomi: "Een mid-ouverture? (lacht)"

Mitch: "En door planningsconflicten kan ik ook de Franse versie niet spelen. Mogelijk gaat het stuk ook nog naar Nederland, maar dat is nog onduidelijk. Daardoor voelt straks die dernière ook weer niet als de laatste. Maar wie weet is ze dat wel, en niemand gaat dat weten. Verwarrend, zo kan je nooit iets samen neerleggen."

Naomi: "Waardoor ook heel de traditie van moppen met elkaar uithalen tijdens de laatste voorstelling onmogelijk is voor ons. Zonde."

Hoe laten jullie een voorstelling los?

Mitch: "Tja. Met alcohol, zeker? Je moet kunnen ontladen, en je publiek even ontmoeten."

Naomi: "Spelen en dan langs de achteruitgang vertrekken? Da's vreemd, ja."

Tom: "Anders kan je net zo goed niet gespeeld hebben. Alsof er geen publiek was."

Jullie spelen *Fledermaus Forever* vooralsnog tot februari. Willen jullie dit stuk nu elk jaar op Nieuwjaar spelen?

Naomi: "Voor mij mag dat zeker tot we zeventig zijn. Wel maar één keer per jaar, dan."

Mitch: "Dat zie ik ook wel zitten."

"Stoppen met een voorstelling lijkt qua gevoel wel op het einde van een scoutskamp. Die nostalgie dat het nooit meer hetzelfde zal zijn."

MITCH VAN LANDEGHEM

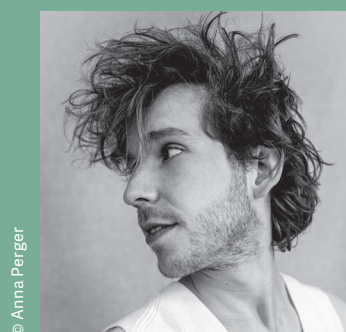
Naomi: "Misschien moeten we gewoon dat doen: alleen nog maar voorstellingen maken die gelinkt zijn aan een specifieke dag in het jaar, en die dan spelen tot we op pensioen gaan."

Tom: "Dat moet vast wel kunnen lukken! Ik zou dit stuk nog een lange tijd kunnen bekijken. In ieder geval hebben we het loslaten in onze voorstelling omzeild: onze achtste herhaling van de voorstelling is een ouverture. Het einde is op die manier opnieuw een begin. Ons doek valt dus meermaals tijdens het stuk, maar aan het eind net niet. Zo is het een opening naar het voor eeuwig kunnen blijven spelen."

En zo gaven jullie jezelf de kans om het nog 70 jaar te brengen.

Naomi: "We zullen doorgeven dat jij het gezegd hebt: we mogen *Fledermaus Forever* nog niet loslaten. Arenberg, take note."

Column PINOKKIO'S MET CAVAGLAZEN

NIELS NIJS

Het zaallicht gaat aan, de spelers buigen, en terwijl we onze handen voorzichtig naar elkaar toe brengen, kijken een vriend en ik elkaar betekenisvol aan. In onze ogen paniek: de voorstelling is niet onze smaak en - wat erger is: blijkbaar zijn wij de enigen die dit vinden. In de zaal veert iedereen rechtep om dolenthousiast te applaudisseren. Drie keer komen de spelers terug. Ja, ga dan maar eens richting de foyer. Wat zeg je dan?

Lang was er een tijd waarin ik, in diezelfde foyer, me een weg door dat nagesprek huichelde. Voor de gezelligheid. Dat ik, wanneer iemand me iets vroeg over de voorstelling, een toiletbezoek inlaste of voorstelde de glazen bij te vullen. Of, ik geef het eerlijk toe, mezelf een joekel van een neus jokte. En dan had ik nog geen enkele speler gesproken. Het lijkt wel een ongeschreven regel in elke Vlaamse foyer: een speler die net van de scène stapt en overloopt van adrenaline overlaad je met complimenten. Niet met eerlijkheid.

Ik beet nog liever m'n tong eraf dan te zeggen dat ik het niet goed vond. Uit angst afbreuk te doen aan het harde werk dat het gezelschap had verzet, maar ook uit angst om de enige te zijn met een kritische mening. Dan ben je harteloos én eenzaam. Niet gezellig, toch? Ik vervoegde me dus bij het gezapige gestoef, tot wanneer mijn vriend me op mijn huichelarij wees. Dit is wat hij me zei: "Mensen die het met elkaar eens zijn, hebben fijne gesprekken. Mensen die het met elkaar oneens zijn, hebben interessante gesprekken."

Het lijkt wel een ongeschreven regel: een speler die van het podium stapt, overlaad je met complimenten. Niet met eerlijkheid.

Niet lang daarna zat ik opnieuw in het donker betekenisvolle blikken uit te wisselen met een vriendin. De boosdoener dit keer was een voorstelling die elke nieuwe scène met een minutenlange black-out aankondigde en me een paar keer op de foute manier stil kreeg. Met mijn cavaglas bibberend in de handen zei ik in de foyer dat ik het niet zo'n sterk stuk vond. Dat er keuzes waren die ik niet begreep en ik me afvroeg waarom ze net dát stuk hadden gekozen."

Wat was dat met die black-out's ook?" beaamde iemand. "Ik vond ze net prettig!", zei iemand anders. Wat volgde was geen discussie om de ander te overtuigen, maar een gesprek om dieper tot de kern van de voorstelling te komen.

Wanneer niet veel later ook acteurs en regisseurs naast ons aan de toog belandden, bedankte ik hen voor de gezellige avond. Ik had dan ook oprecht een gezellige avond gehad, met boeiende gesprekken. "Wat vond je er dan van?", vroeg de regisseur. Ik antwoordde naar waarheid dat ik onder de indruk was van de spelers en dat ik benieuwd was naar sommige keuzes. Wederom werd mijn angst geen waarheid: een open en eerlijk gesprek over de voorstelling ging van start.

Het oneens zijn betekent dus niet dat je iemand de grond inboort en al zijn werk teniet doet. Integendeel, het toont aan dat je het materiaal juist waardevol vindt. Waardevol genoeg om erover in gesprek te gaan. Spui natuurlijk geen arsenaal aan dramaturgische vragen over spelers en regie wanneer ze net glunderend de foyer binnenstappen, maar schaam je ook niet om van mening te verschillen. Mijn recept voor een gezellige én eerlijke foyer is daarom vanaf nu: bedank, trakteer en ga daarna, als gelijken, het gesprek aan.

KUNSTENAARS UIT DE COULISSEN

De zaalbeheerders

DIDIER CLABAUT

In recensies of bij het publiek krijgen ze nauwelijks aandacht, maar neem hen weg en je theatervoorstelling wordt naakt gespeeld, valt zonder licht of gaat niet eens door. In ‘Kunstenaars in de coulissen’ geven we het woord aan de tovenaars in de schaduw van het grote podium. Aflevering 18: de zaalbeheerders.

HENK VANBELLEGHEM

- Spiegeltheater Roeselare
- 60 jaar
- Coördinator technische diensten in de gemeente Staden

Het Spiegeltheater bevindt zich in de vroegere kapel van de dekenij. Hoe hebben jullie daar een theaterzaal van gemaakt?

Henk: “Dat was niet evident. Eerst huurden we de oude kapel alleen als opslag- en repetitieuimte, maar toen onze vorige zaal een nieuwe bestemming kreeg, moesten we de handen uit de mouwen steken. We hebben heel wat subsidiedossiers ingediend en we zijn uiteindelijk met de verbouwingen begonnen

toen de coronaperiode op zijn einde liep. Na die lockdowns waren enkele enthousiastelingen dolblij dat ze hier hun project van konden maken! Gelukkig konden we veel materiaal recupereren uit onze vorige zaal: dat heeft ons heel wat kosten bespaard. Twee jaar lang hebben we elke woensdagnamiddag hard gewerkt. Het was bloed, zweet en tranen, maar we zijn trots op het resultaat. De zaal is echt onze troef geworden.”

Is het niet moeilijk om zo’n historisch gebouw goed te onderhouden?

Henk: “Ja, maar hetzelfde team dat de verbouwingen op zich heeft genomen, staat ook in voor het onderhoud. We hebben daar goed over nagedacht, anders hadden zo’n ingrijpende werken geen zin. Zij poetsen de zaal ook voor of na optredens en voeren kleine werken uit als er iets mis is met het licht of de decors. De maanden buiten het theaterseizoen gebruiken we voor grotere werken. Daarnaast hebben we meteen flink geïnvesteerd in energiebesparende maatregelen zoals LED-verlichting, het gebruik van regenwater voor het sanitair en goede isolatie. Anders swingen de energiekosten de pan uit.”

Naast de verbouwingen hebben jullie dus ook huurkosten. Hoe hebben jullie dat financieel voor elkaar gekregen?

Henk: “Gelukkig kunnen we rekenen op een trouw publiek. Dat geeft ons een relatief betrouwbaar inkomen uit de ticketverkoop en de drankjes in onze bar. Daarnaast kopen we zelf kleine producties in en verhuren we onze zaal ook aan andere verenigingen. Dat doen we niet alleen uit financiële overwegingen, maar ook als dienstverlening naar andere verenigingen toe.”

“In en rond Roeselare zijn er namelijk een vijftiental theaterverenigingen die hun voorstellingen moeten spelen in een beperkt aantal beschikbare zalen. De nieuwe zalen waarin de stad investeert zijn mooi, maar ze zijn vooral gericht op grote of professionele producties en dus vaak te duur voor gezelschappen in de vrije tijd met een kleiner publiek. Al moet ik daar zeker bij vertellen dat Roeselare een theatergezind stadsbestuur heeft en hun verenigingen voldoende subsidieert. Dat is een goede tip voor wie in een zaal wil investeren: ga zeker aankloppen bij het gemeentebestuur.”

STAF SOLI

- Theater De Moedertaal Mechelen
- 74 jaar
- Gepensioneerd boekhouder en voorzitter van De Moedertaal

Ook jullie hebben een bijzonder gebouw: een oude fabriek waar vroeger meubels gestoffeerd werden. Hoe zijn jullie daar terechtgekomen?

Staf: “Toen de fabriek sloot, werd die nog een tijdje verhuurd, onder andere aan een worstelclub. Maar toen heeft de familie besloten om het gebouw te verkopen. Zo is het pand in onze handen gekomen! In 1989 hebben we het gekocht en verbouwd tot theaterzaal met een hele hoop vrijwilligers. Ik weet niet of dat vandaag nog zou lukken. Nu kopen projectontwikkelaars zulke gebouwen op en kan je daar moeilijk nog mee concurreren.”

“En dan is er nog de zaak van genoeg mensen vinden om de gebouwen na de aankoop te onderhouden. Vroeger was je fier om bij een vereniging te mogen horen, maar iedereen heeft het zo druk vandaag! Daarom hebben we ook een poetsvrouw in dienst genomen.”

Welke andere uitdagingen brengt een eigen gebouw met zich mee?

Staf: “Administratieve en juridische! Een verandering in wetgeving kan ons plots voor grote kosten plaatsen. We zijn aangesloten bij een sociaal secretariaat dat ons op de hoogte houdt van de regelgeving en we proberen daar proactief in te zijn. Zo hebben we onze keuken aangepast naar de normen van het voedselagentschap, zodat we zonder zorgen borrelhapjes kunnen blijven serveren. Ook hebben we onderzocht of we ons als BTW-plichtig moeten registreren of niet.”

Dankzij dat grote pand hebben jullie ook veel stockageruimte voor corelementen en kostuums. Dat moet handig zijn!

Staf: “Goh, pas op... Toen we grote kuis hebben gedaan twee jaar geleden, hebben we een container van 30 kubieke meter gevuld met oude corelementen die al jaren op de zolder stonden. Het leek een beetje op de antiekzaak van Fernand van F.C. Kampioenen. (lacht) Het is dus een zegen en een vloek om zoveel plaats te hebben.”

Is er nog een toekomst voor verenigingen met een eigen infrastructuur?

Staf: “Dat wordt moeilijk, omdat het leven drukker en drukker wordt. Ik vrees dat gezelschappen met een eigen zaal zullen uitsterven. Vooral omdat veel van de vaste waarden ook een dagje ouder worden en er niet altijd mensen klaar staan om hen te vervangen. We zullen binnen de Mechelse gezelschappen de koppen eens bij elkaar moeten steken om hierover na te denken.”

VAN STILTE TOT CHAOS: HOE ZIT DE IDEALE SLOTSCÈNE ER UIT?

Een acteur, regisseur en scenarist over het perfecte einde

ANDRIES HAESEVOETS

Geen begin zonder einde en vice versa. Dat geldt ook in het theater, want naast een beginscène heeft iedere voorstelling natuurlijk ook een slotscène. De laatste actie, de laatste woorden en het laatste beeld vooraleer het doek valt en het publiek de zaal uitwandelt. Hoe ga je daar als regisseur, acteur en theaterauteur mee om?

“Goh, dé ideale slotscène? Dat is geen gemakkelijke vraag, maar wel leuk om over na te denken”, klinkt het in koor bij regisseur Katrien Vanreusel, actrice Emilie Vandenberghe en theaterauteur Freek Mariën. “Ik vind het altijd fijn als het beeld ook het verhaal mee ondersteunt”, zegt Katrien. “Bij de voorstelling *Chasse Patate* van Studio Orka zinkt het huis bijvoorbeeld in de grond. Fantastisch beeld. Ik werk zelf heel graag beeldend, omdat daar voor mij meer symboliek in zit en het daardoor ook beter blijft hangen.”

Een beeld zegt meer dan duizend woorden

Katrien Vanreusel regisseert bij verschillende theatergezelschappen, waaronder regelmatig ook bij de Bert Leysenkring in Balen. De slotscène van de voorstelling *De Uren* is haar favoriet. “Ik had toen het idee om een overstromend bad op scène te zetten om de zelfdoding van Virginia Woolf te visualiseren. Ik vond dat zelf een zot idee, maar de groep stemde vol overgave in met dat plan. Zo gezegd, zo gedaan. De volledige vloer was nat. (lacht) Echt een pakkend eindbeeld.”

Katrien Vanreusel © Greet De Clerck

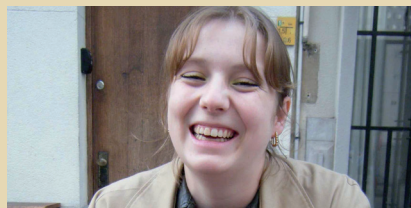
Freek Mariën © Sophie Nuytten

Ook theaterschrijver en theatermaker Freek Mariën van gezelschap Het Kwartier houdt van een krachtig beeld aan het einde van de voorstelling. Al hangen woord en taal daar nauw mee samen. “Ik hou van een spervuur aan woorden dat uitmondt in complete stilte en zich omvormt tot een beeld. Zo kan de tekst ook nog nazinderen in je hoofd en geeft het eindbeeld daaraan een extra toegevoegde waarde”, vertelt Freek.

Die overgang van tekst naar een stil beeld zag Freek in de voorstelling *Colossus* van Abattoir Fermé. “De ingrediënten van dat stuk: een razend tempo, veel personages en een hoog gehalte aan absurdisme”, zegt Freek. “Helemaal aan het einde van de voorstelling starten een twintigtal personages met het afbreken van het decor terwijl acteur Louis van der Waal helemaal alleen achterblijft. Zelfs zijn kostuum nemen ze van hem af. De volledige wereld van die voorstelling en alle fantasie errond verdwijnen dus. Daardoor staat Louis daar ineens alleen in een lege theaterzaal. Dat deed echt wel iets met mij.”

Sereniteit versus chaos

“Ik hou van een zekere sereniteit aan het einde van de voorstelling”, vertelt actrice Emilie Vandenberghe. “Vorig seizoen speelde ik mee met de afstudeervoorstelling *Alles komt goed soms* van Fien Vandermeersch van de Toneelacademie Maastricht. In die voorstelling zat ook een zekere sereniteit in de slotscène door het gebruik van weinig en warm licht, veel pauzes en stilte. Daardoor kon iedereen even op adem komen en alles verwerken. Ik heb die ademruimte nodig, zowel als speler als toeschouwer. Zo kan alles even binnenkomen en kan je nadenken over wat er allemaal is gebeurd tijdens de voorstelling.”

Emilie Vandenberghe

Regisseur Katrien houdt daarentegen meer van kletterende chaos en conflict als eindscène. “Zelden of nooit eindigen mijn voorstellingen in rust. Dat komt omdat de stukken die ik maak en regisseer meestal een eigen projectie zijn van wat ik zelf in het dagelijks leven meemaak. Die chaos raakt me altijd en vind ik het meest herkenbaar bij mensen. Niemand is volledig in rust. Dat is ook saai. Zeker om naar te kijken! In de stukken van Shakespeare gaat ook bijna altijd iedereen dood op het einde. Ik hou dus echt wel van het dramatische einde”, knikt Katrien.

“Het doet iets met mij als de eindscène in contrast staat met de vorige scènes”, voegt scenarist Freek toe. “Als er in je voorstelling veel lawaai en muziek zit, moet die stilte echt in je eindscène vallen. Andersom kan natuurlijk ook. Wanneer alles heel klein en aan een laag tempo wordt gespeeld, moet de eindscène uitbarsten in complete chaos. Mijn ideale slotscène zou komen na een volledige voorstelling op een kleine speeloppervlakte, waarbij iedereen dicht op elkaar zit en er veel gebeurt. Naar het einde toe wil ik dat die diepte en die wereld echt kan openbreken. Een aantal jaren geleden heb ik de afstudeervoorstelling *Gebergte* van Matthias Van de Brul begeleid. Hij speelde ook op een superkleine speeloppervlakte, waarna hij dan ineens in een groot berglandschap achteraan verdween. Die wereld verandert dus meteen. Zo schoon.”

Geen happy end

“Ik heb een bloedhekel aan een happy end waar alles goed gaat en alle personages gelukkig zijn”, zegt Emilie. “Dat is totaal niet realistisch. Ik hou net van het gevoel dat het verhaal nog niet helemaal is afgerond en dat het in mijn hoofd nog een verder verloop kan krijgen. Ik denk ook dat het thema of het verhaal van de voorstelling te eenvoudig is wanneer je als speler of als toeschouwer geen vragen meer hebt als het doek valt. In *Alles komt goed soms* hebben we de vierde wand doorbroken en gingen we als spelers niet meer in dialoog met elkaar maar met het publiek. Dat maakte het zowel voor de spelers als de toeschouwers heel intens. Op die manier kon die innerlijke strijd van de personages ook des te meer verder leven bij het publiek.”

“Ik vind het ook wel fijn om te voelen dat een voorstelling eindigt op een afslag”,

vult Freek aan. “Je voelt wel dat er een conclusie is, maar je legt het ook niet neer, want dan is het helemaal gedaan en dat voelt niet juist. Ik ben daarom ook geen fan van een typisch romantisch happy end. Zo’n situatie klopt natuurlijk niet, want elk koppel gaat ook nog veel dingen meemaken in de toekomst die niet altijd zo rooskleurig zullen zijn. Ze zullen altijd nog moeten werken aan hun relatie.”

Katrien houdt ook niet van een happy end, maar ze is wel voorstander van een gesloten einde. “Dat betekent niet dat een verhaal helemaal afgerond moet zijn. Niet elke voorstelling is trouwens überhaupt een verhaaltje, maar ik hecht wel belang aan een stuk goed afronden”, aldus Katrien.

Geen happy end dus, maar wel boeiende inzichten over dé ideale slotscène.

'De Uren' © Gunther Van Hoya en Carine Wouters

LOTTE VERDIENDE EEN BETERE AFLOOP

Hoe strikt moet je een theatertekst volgen?

MATHIEU LONBOIS

Aan het einde van mijn studententijd in Leuven regisseerde ik voor het eerst een toneelstuk. Ik werd zo verliefd op het hoofdpersonage dat ik haar een beter einde gunde dan ze in het oorspronkelijke scenario kreeg. Jaren later kwam ik erachter dat ik daarmee zowat elke auteursrechtelijke spelregel brak die je kan breken.

Babylon © Vincent Peeters

In mijn zoektocht naar de perfecte toneeltekst vond ik een prachtig Duits exemplaar dat het verhaal vertelt van Lotte, die door een moeilijke scheiding gaat. Het stuk bestaat uit grote en kleine scènes, waarin we Lotte beter leren kennen door haar interacties met de absurde personages die haar pad kruisen. Haar ex-man Paul en zijn nieuwe lief, die ook nog eens haar huisbabin blijkt te zijn. Een dementerend ouder koppel dat haar voor hun verloren dochter aanziet. Een achttienjarig meisje dat nog liever in haar muffe eenpersoonstentje blijft zitten dan met haar in gesprek te gaan. Stuk voor stuk kille en wereldvreemde figuren die haar oeverloze optimisme doen verzanden in gekte en verslagenheid.

“Het is niet omdat je rechten voor een tekst betaalt dat die van jou wordt.”

BRENDA VAN AUTEURSBUREAU ALMO

Tot ze, helemaal op het einde van het stuk, naar een dokterspraktijk gaat om psychologische hulp te zoeken. Ook daar stoot ze op een njet. Uiteindelijk verlaat ze moederziel alleen de wachtzaal, terwijl ze weggestaard wordt door de vele personages die mee aan haar ondergang hebben gebeiteld.

Ik was grote fan van deze plotlijn: de teloorgang van een intrinsiek goed personage komt altijd heel hard bij me binnen. Maar repetitie na repetitie groeide mijn sympathie voor Lotte. Het werd zo erg dat ik het niet meer over mijn hart kon krijgen om haar zo alleen achter te laten. Daarom veranderde ik het slot van het stuk: het enige personage dat ze tegenkomt dat toch het licht in haar ziet, geeft niet op en probeert het nog eens. Een laatste keer. En terwijl ze de dokterspraktijk verlaat, vlak voor de lichten doven, voelt Lotte gelukkig die hand op haar schouder die ze zo hard kan gebruiken. Misschien komt het toch allemaal goed.

Party pooper

Wanneer ik blakend van trots deze nobele daad deel op de redactievergadering van ons magazine, frons één persoon in het bijzonder zijn wenkbrauwen: Bastiaan Malcorps van de Theaterbib. “Ik vrees dat ik slecht nieuws heb. Volgens de letter van de wet mag je geen enkele aanpassing doen aan een theatertekst zonder toestemming van de auteur te krijgen.”

Dat de toneelschrijver in kwestie een Duitser is en dus moeilijk lucht kan krijgen van mijn ingrepen, maakt niet uit: “Je had via zijn Belgische rechtenbeheerder toestemming moeten vragen. Stel dat de man al dood was, is dat ook geen excuus. Tot 70 jaar na het overlijden van een auteur mag je niets aan teksten veranderen zonder toestemming van zijn erfgenamen of rechtenbeheerders. Je kan er zelfs een fikse boete voor krijgen.”

Maar, sputter ik tegen: dit is allemaal nieuwe informatie voor mij! Als ik hierover een artikel wil schrijven, kan ik dan nog in de problemen komen? Bastiaan haalt zijn schouders op. Ik schraap mijn moed bij elkaar en draai het telefoonnummer van auteursbureau ALMO.

En het wordt nog erger

Nu ik Brenda van ALMO aan de lijn heb, besluit ik maar meteen alles op te biechten. Want ik had destijds niet alleen het slot van dit stuk veranderd, maar ook personages en scènes geschrapt en bijgeschreven, namen aangepast om ze eigentijds te maken en zelfs de titel veranderd. Brenda zucht: “Het is niet omdat je rechten voor een tekst betaalt dat ze van jou wordt en je er zomaar mee kan doen wat je wil.”

“Dat was ook niet mijn bedoeling”, zeg ik schoorvoetend. “Meer zelfs, op de affiche heb ik netjes de naam vermeld van de auteur én de titel van het oorspronkelijke stuk! Zijn dat dan geen verzachtende omstandigheden?” Niet dus. “Als ik zoiets op een affiche zie, dan mag je meteen een mail van mij verwachten”, vertelt Brenda. “Zeggen dat je een stuk naar een ander stuk schrijft, is eigenlijk al meteen schuld bekennen. Dan geef je toe dat je aan de tekst gemorrel hebt.”

“De regisseur is geen mini-god die zomaar mag aanpassen wat hij wil.”

DON DUYNIS

“Wij zijn trouwens contractueel verplicht om inbreuken te melden aan de agent van de auteur”, vervolgt ze. “Als de inbreuk niet zo ingrijpend is, blijft het meestal bij een berisping. Maar de auteur en zijn vertegenwoordiging beslissen zelf of de zaak een juridisch staartje krijgt.” Het angstzweet breekt me uit en ik verwacht dat Brenda me elk moment een gepeperde rekening zal doormailen. “Maar omdat je er zo eerlijk over bent en je er een artikel over schrijft, zal ik het voor deze keer door de vingers zien. Ik hoop dat je andere theatermakers met je tekst wat kan bijleren.”

De dood van de auteur

“In de praktijk wordt de soep niet altijd zo heet gegeten als ze geserveerd wordt”, nuanceert Bastiaan van de Theaterbib nog. “Niet-aangevraagde veranderingen vliegen soms onder de radar, omdat ze zo moeilijk te detecteren zijn. Maar naast de puur juridische verantwoordelijkheid, is het ook een kwestie van respect naar de toneelschrijver toe om de tekst zo intact mogelijk te houden.”

Bastiaan stuurt me een speech door van de Nederlandse toneelauteur Don Duyns. Zijn pleidooi: blijf met je fikken van de teksten van toneelschrijvers.

Is de schrijver een jukebox?

Is hij/zij/hen een met mensenvlees overtrokken taalmachientje waar je een muntje in kan gooien om te krijgen wat je wil? Kun je dit taalmachientje voor de rest van de repetitieperiode opsluiten, bijvoorbeeld in een meterkast, en verder gewoon doen wat je wil met de woorden die je in goed vertrouwen hebt ontvangen?

*Het lijkt er soms op.
Het lijkt er soms fucking veel op!*

DON DUYNs

Duyns eist respect voor toneelschrijvers, want als iemand de tekst kent, dan is het wel de schrijver ervan. Aanpassen kan heel soms voor hem, als je de auteur maar betreft bij dat proces. “Vertrouw op zijn/haar/hun vakmanschap. De regisseur is geen mini-god die zomaar mag aanpassen wat hij wilt.” De letter van de wet geeft Duyns 100% gelijk.

Babylon © Vincent Peeters

Niet zwart-wit

“Toch ben ik er niet zeker van of alle auteurs zijn mening delen”, vult Bastiaan aan. “De Britse Robert Icke vergelijkt bewerkingen met stekkers die niet passen op stopcontacten: *what you need is adaptation*. Jibbe Willems schreef met *Burgerlijke schemering* een tekst waarbij de spelersploeg een deel van de scènes mag kiezen en die in een zelfgekozen volgorde mag brengen. En in de jeugdtheatertekst *Mr. A’s Amazing Maze Play* van Alan Ayckbourn is het niet de schrijver of de regisseur, maar het publiek dat bepaalt welke scènes er gespeeld worden door de keuze van welke kamers ze binnenlopen.”

Zoveel schrijvers, zoveel meningen. Maar als je vooraf vraagt om aanpassingen te doen, heb je veel meer goodwill van de auteur in kwestie dan wanneer je het niet doet. “Als je het van tevoren vraagt, is er meer mogelijk dan je denkt”, glimlacht Brenda van ALMO. “Twijfel je? Contacteer ons en vraag maar raak!”

Dus ja, ik heb het slechte voorbeeld gegeven. Na die laatste woorden van de arts (“Gaat u alstublieft weg?”) had ik Lotte alleen moeten laten wegwandelen uit die dokterspraktijk. Zonder troostende hand op haar schouder. En toch ben ik stiekem blij dat ik dat zoveel jaren geleden niet wist. Want ik gunde haar die strohalm, dat sprankje hoop van harte. Misschien mail ik binnenkort via Brenda wel eens naar die Duitse schrijver. Voor Lotte.

EEN THEATRAAL AFSCHIED VAN EEN LEVEN OP NAAR NAAST DE PLANKEN

NIELS NIJS

Urbanus © Comedyshow.be

URBANUS VAN ANUS

Neemt na 50 jaar afscheid als cabaretier

“Ik ben nog niet helemaal gestopt, ik gá stoppen. *(lacht)* Ik maak nog één voorstelling, een soort best of waarvoor ik materiaal uit voorstellingen van vroeger verzamel, maar waar ik ook een draai aan geef. Ik wil de mensen blijven verrassen en doen lachen. Mijn afscheid duurt dus eigenlijk twee jaar, de lengte van de tournee. Hoe ik me daarna ga voelen, weet ik niet.

Als ik terugkijk, raak ik wel ontroerd over wat ik gedaan heb. Dan ben ik bijvoorbeeld verbaasd over een lied dat ik schreef. “Wauw, heb ik dat gemaakt?” Dat komt misschien omdat mijn geheugen een bank is waar vijf oude vrouwtjes op zitten. Het werkt nog goed, maar elke keer er een vrouwtje bij komt zitten, valt er aan de andere kant eentje af.

De wereld is ook erg veranderd sinds ik begon. Alhoewel ik destijds zong dat de wereld om zeep is en dat nu nog steeds het geval is. *(lacht)* Maar het is goed zo. Nieuwe generaties komen aan zet. En daarbij: het is niet dat ik verdwijn, hé. Als ze me vragen om in een film te spelen of er eentje te maken, dan zeg ik daar niet nu al nee tegen.”

NELE CROOTJANS

Neemt na 8 jaar pauze als theatermaker en bestuurslid bij Staltheater Oelegem

“Als maker en bestuurslid was ik intens betrokken bij ons gezelschap. Ik zou zelfs een nieuwe voorstelling regisseren, maar toen werd ik zwanger. Theater is een tijdrovende hobby, dus moest ik mijn prioriteiten wel anders leggen. Alleen wilde ik mijn zwangerschap niet vermelden omdat het zo pril was, waardoor mijn stopzetting nogal plots kwam voor de groep. Een aantal mensen dacht toen echt dat ik hen in de steek liet. Toen ze achteraf hoorden wat de reden was, begrepen ze het natuurlijk wel! Maar ik heb nog steeds een heel goede band met het gezelschap. Mijn eerste uitstap na de geboorte was zelfs een uitje naar een van onze voorstellingen.”

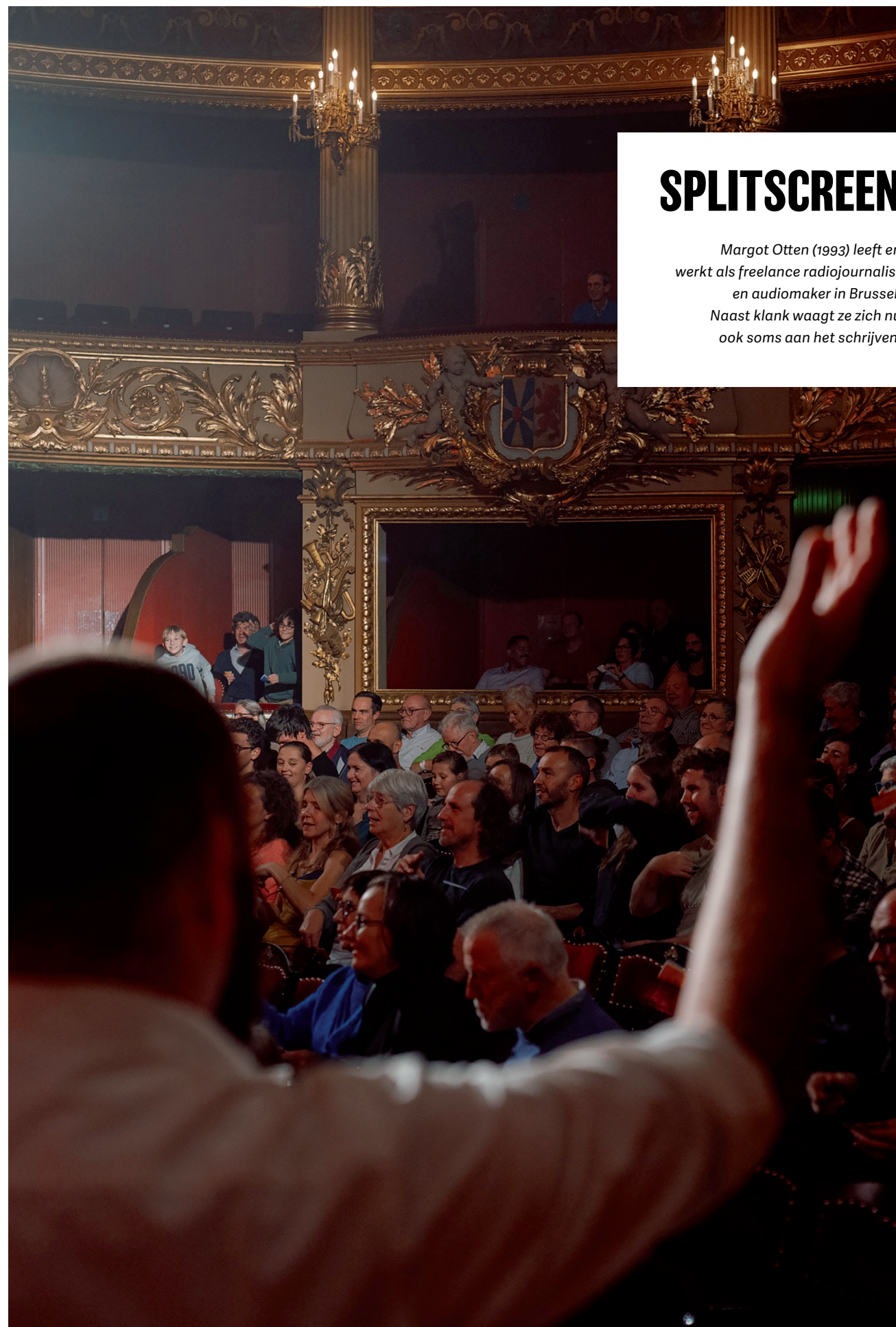
BART GERARD

Neemt na 8 jaar pauze als theatermaker en bestuurslid bij Staltheater Oelegem

“Ik heb 35 jaar in het veld meegedraaid en op het einde merkte ik echt een verschil in mentaliteit. Spelers die zonder verwittigen niet kwamen opdagen op repetities, spelers die afhaakten... Mijn dochter vond ook dat ik zo weinig thuis was de laatste tijd en dat ik altijd heel vermoeid was. Toen ook nog eens bleek dat ik een spierziekte had, was dat de druppel om te stoppen.

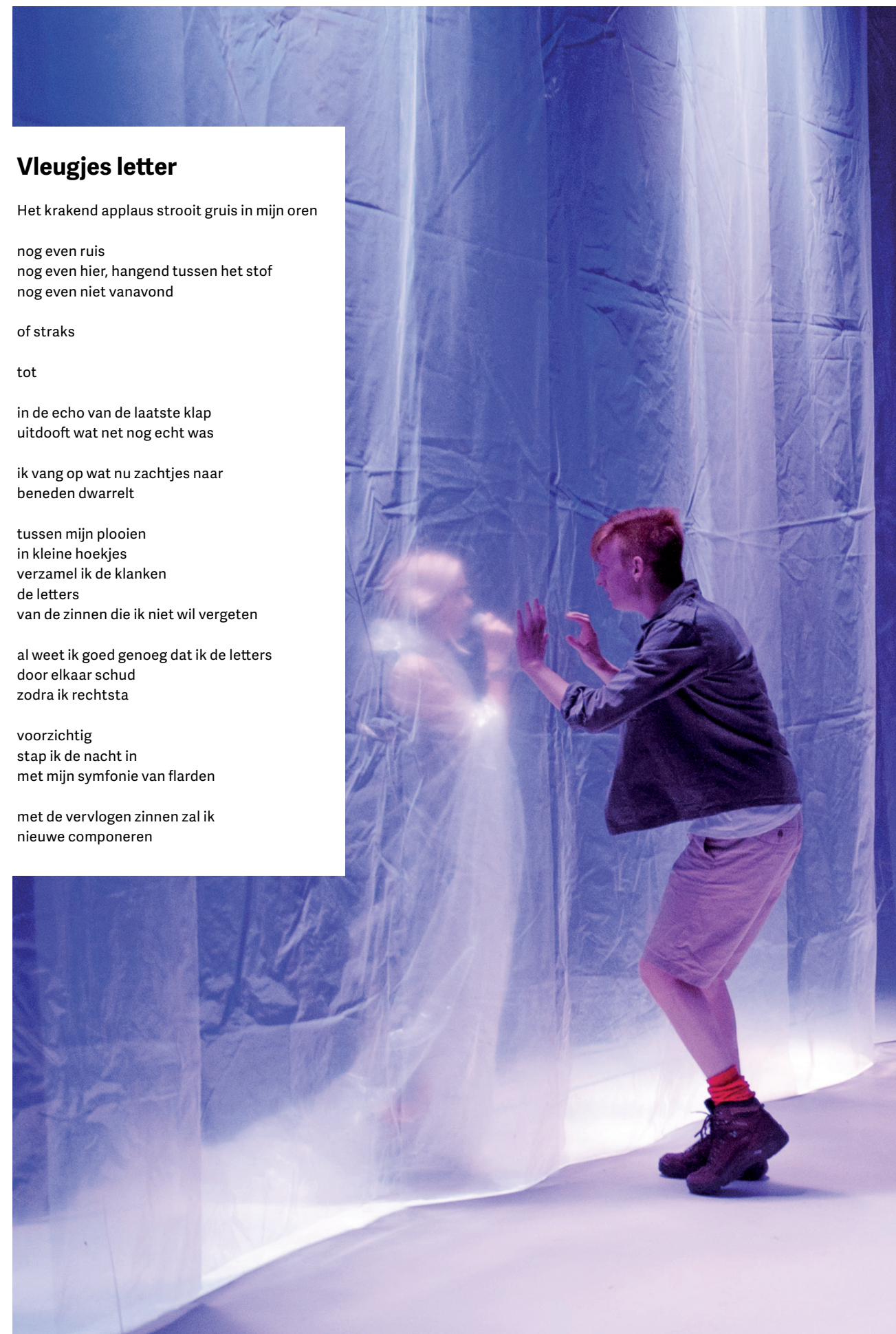
Het toneel zelf mis ik niet. Daar heb ik alles uitgehaald! Ik ben sindsdien ook zelden nog naar theater gaan kijken. Misschien omdat mijn beslissing om te stoppen zo radicaal was, dat ik nu ook radicaal wegblijf? Ik weet het niet. Maar de sociale contacten van het theater, die mis ik wel nog steeds!”

SPLITSREEN

Margot Otten (1993) leeft en werkt als freelance radiojournalist en audiomaker in Brussel. Naast klank waagt ze zich nu ook soms aan het schrijven.

'De Brugse Inslag' © Isaac Ponseele

Vleugjes letter

Het krakend applaus strooit gruis in mijn oren

nog even ruis
nog even hier, hangend tussen het stof
nog even niet vanavond

of straks

tot

in de echo van de laatste klap
uitdooft wat net nog echt was

ik vang op wat nu zachtjes naar
beneden dwarrelt

tussen mijn plooiën
in kleine hoekjes
verzamel ik de klanken
de letters
van de zinnen die ik niet wil vergeten

al weet ik goed genoeg dat ik de letters
door elkaar schud
zodra ik rechtsta

voorzichtig
stap ik de nacht in
met mijn symfonie van flarden

met de vervlogen zinnen zal ik
nieuwe componeren

'Macbeth' © Katleen Clé

DE SOUFFLEURS

WELKE RITUELEN HEB JIJ NA EEN VOORSTELLING?

In de rubriek 'De souffleurs' laten we jou als theaterliefhebber aan het woord over het thema van dit magazine. Wil je meewerken aan het artikel voor de volgende editie? Hou onze sociale media, nieuwsbrief en website goed in de gaten.

Wij hebben met sociaal-artistiek project Antigone het ritueel om met de hele groep keiluid "ziga zaga ziga zaga hey hey" te roepen. We eren hiermee een overleden speler: Jean Pierre Coorevits. Hij hield de groep bijeen. Zo voel je na al die tijd dat hij nog steeds bij de groep hoort. Weliswaar niet meer fysiek, maar wel in het hart van alle spelers.

MARIJN NOPPE

Bij het spelen van een rol voelt het bij mij alsof ik in de schoenen van een ander sta. Ik probeer altijd stil te staan bij de volledige achtergrond van mijn personage. Wanneer ik dan van de scène kom, is het voor mij essentieel om die schoenen van een ander uit te kunnen doen. Ik ga graag even met mijn blote voeten op de koude grond staan. Als een soort terugstappen in de realiteit.

KOEN VAN NYLEN

Meestal hou ik het kostuum nog even aan. Zo wordt het kostuum weer van het personage zelf en komt het los van mezelf. Na een zware rol trek ik me een tijdje terug om mezelf weer te vinden. Daarna drink ik meestal iets in de foyer en wandel ik naar huis, terug mijn wereld in.

JACQUES DE BOCK

Toen we samen met de jongeren van ons Jeugdtheater Rhetorika een stuk brachten, kwam het in de kleedkamer tot een gezamenlijk zangmoment. Nooit klonk *Country Roads* mooier dan toen. Samen zingen, even ontladen en weten dat je een passie deelt. Wat is dat uniek.

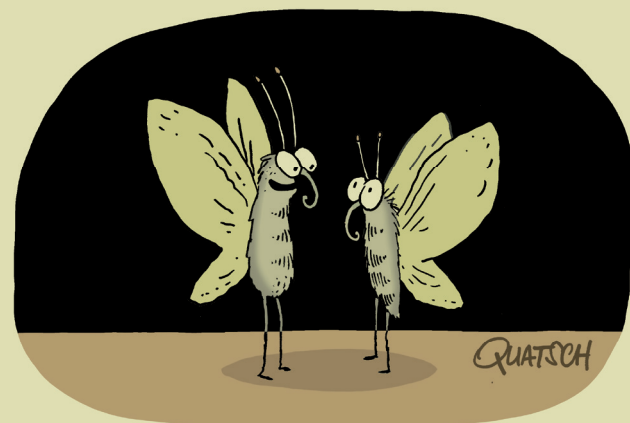
AGNES PICQUEUR

We knuffelen elkaar hartelijk en warm, drinken een glas bubbels en eten een broodje. We betrekken daarbij ook de regisseur en uiteraard de mensen van licht en geluid en de toneelmeesters. Daarna zorgen we dat alle attributen terug op hun plaats staan voor de volgende voorstelling. We gaan de foyer in voor een ontmoeting met vrienden, familie en ons trouwe publiek. Daarbij kunnen we het niet laten om een heerlijke warme wafel te eten, gebakken op grootmoeders wijze.

PATRICK VANDEPUTTE

Meteen na de voorstelling bestel ik met mijn vriendin een glaasje bier en analyseren we eerst het stuk. We bespreken wat ons raakte of wat volgens ons net de mist in ging. We zoeken naar de symboliek in het stuk, de dubbele lagen om daarna geanimeerd bij te praten over koetjes en kalfjes. Na zo'n aangename avond zijn we dan meestal ook bij de laatste die de foyer verlaten. Na ons wordt de deur gesloten.

GWEN DEPREZ

© Dieter Bevers

ALS MIJN TONEELVOORSTELLING EROP ZIT BLIJF IK
ALTIJD NOG EVEN WAT ROND DE SPOTS FLADDAREN!

Liefst van al trek ik de stad in om te genieten van de open ruimte, de frisse lucht, weg van het geroezemoes van de bar. Wandelen in eenzaamheid brengt alles in perspectief en dat doet deugd.

EDDIE DEWIT

Mannen mogen ook make-up dragen, zeker op scène. Na een voorstelling ontschmink ik mezelf, verfris en parfumeer me. Ik doe weer een discreet laagje make-up en poeder op. Meestal willen mensen met je op de foto na een optreden en dan mag je er ook goed uitzien, toch? Mijn loge is heilig. Mijn make-up ligt zorgvuldig uitgestald. Een vriendin zei ooit: "Jij bent zoveel meer vrouw dan ik!" Dat maakt me meer zen voor en na een voorstelling.

LIEVEN DEBRAUWER

Na de voorstelling vlieg ik onmiddellijk terug achter de scène om mensen uit het publiek de marionetten van dichtbij te laten bewonderen. We geven met de spelers uitleg en beantwoorden alle vragen. Tegelijkertijd proberen we de microbe van het marionettentheater in enkele harten te laten kruipen.

NELLY GOVAERT

HET PLEIDOOI

BERNT SALES SEGARRA

De film is voorbij. Dat weet ik, omdat na de laatste scène de met zorg gekozen muziek aanzwelt. Na het donker licht voorzichtig een eerste naam op het scherm op, die van de acteur achter het hoofdpersonage. Rustig volgt de tweede, de derde, de vierde. Ik laat het gebeuren. Terwijl de kerel naast mij zijn spullen al bij elkaar grabbelt en de eerste mensen rondom mij beginnen te mompelen, zink ik nog verder weg in mijn bioscoopstoeltje.

Het is een belangrijk moment, dat einde van een film. Het meest onderschatte misschien ook - vooral dan die aftiteling. Niet alleen omdat het een hommage is aan alle vakmensen die ook naast de camera's deze film hebben gemaakt tot wat ze is, ook omdat het mij en andere cinefielen de tijd geeft om even te bezinnen. Ik luister naar de muziek, ik lees de namenlijst met een half oog, maar ik neem vooral de tijd om alles te laten binnenkomen. Minutenlang kan ik daar in die zaal blijven zitten.

Het contrast met theater kan niet groter zijn. Oké, je krijgt meestal een adempauze van een seconde of tien na de laatste *fade to black*. Dan start het applaus, eerst aarzelend, maar al snel oorverdovend. De lichten flitsen aan en de acteurs komen in een draffe weer het podium opgerend. Geen spoor van hun

OOK HET THEATER VERDIENT EEN AFTITELING

In de cinema is het ingeburgerd, maar in het theater zie je het nooit: aftiteling. Toeschouwers zouden daar nochtans heel veel baat bij hebben, vindt Bernt Sales Segarra. Een pleidooi voor die stilte na de storm.

personage blijft over. Met een grijns van oor tot oor buigen ze en wijzen ze naar de technicus achter de lichttafel. Boem, baf, teruggekatapulteerd naar het leven van elke dag. Tot zover de immersieve ervaring.

het applaus inzetten. Nadat we écht hebben gevoeld wat het stuk met ons gedaan heeft. Tijdens dat weloverwogen applaus kunnen de acteurs nog eens opkomen, deze keer met de maskers af en helemaal als zichzelf.

Eer de rust, eer de stilte

Ik heb echt moeite met dat abrupte einde. Waar ik van droom, is kunnen wegzakken in mijn rood velvet stoeltje als de show afloopt. Dat de acteurs, maar ook de technici, de kostuumontwerpers, de regisseurs, de cateraars, iedereen die meewerkte, allemaal opkomen en dat ze sereen komen groeten. Niet onder daverend applaus, maar in een stilte die gevuld wordt met de juiste muziek. Het applaus zou dan even uit blijven, maar dat zou oké zijn. Iedereen zou weten dat ik hen geweldig vond en ik zou de tijd hebben om alles te laten binnenkomen. Dan zou ik daar zitten, omringd door een publiek dat net allemaal hetzelfde meemaakte en het allemaal toch zo anders heeft ervaren. De acteurs verdwijnen dan weer in stilte, het doek zou opnieuw vallen en pas dan zouden we collectief

Misschien zou het applaus dan wel dieper zijn, oprechter, omdat we eerst in stilte het stuk hebben laten bezinken. Daarna zouden we naar de cafetaria trekken, maar niet zomaar om te praten over de voorstelling. Nee, we zouden dan niet de eerste vraag stellen: "Wat vond je ervan?", maar "Wat heeft het met jou gedaan?" Pas daarna zouden onze woorden de diepte in kunnen gaan. Dan zou ik je een echt doordacht antwoord kunnen geven. De voorstelling zou niet alleen de scène hebben gevuld, maar ook de ruimte in onze gedachten. De ervaring zou blijven nazinderen, niet alleen in onze herinneringen, maar in onszelf.

Eer de rust, eer de stilte. Pas dan kunnen we de magie volledig in ons opnemen.

JONGE OEKRAÏENSE SPELERS DROMEN OVER THUISKOMEN

“Die dag zal komen”

DE MUZE: OEKRAÏENS GEZELSCHAP KALAMBUR

LOUIS VERMAUT

*In De Muze komen opmerkelijke theatermakers aan het woord die gezelschappen kunnen inspireren. Voor deze editie is dat de Oekraïense theatergroep Kalambur. Met hun voorstelling *Because it's my home* brachten ze op het Landjuweelfestival een pakkend verhaal over verdriet, angst, pijn, maar ook hoop. Ons magazine ging in gesprek met spelers Mariia Ivanova, Anna Kopiova en Tasiia Voronina.*

'Because it's my home'

Een verspreid collectief

Hoe spannend is het voor jullie om deze voorstelling op een festival in België te spelen? Mixed feelings, kan ik me voorstellen?

Mariia: “Onze groep Kalambur bestaat uit heel wat verschillende mensen, waarvan het grootste deel op verschillende plekken woont. Zo woont er een deel in Finland, maar is er ook een ander deel dat nog steeds in Oekraïne woont. Dat maakt dat dit voor ons een fantastische kans is om nog eens samen te komen en samen te mogen spelen. We vinden het enorm spannend om onze verhalen te vertellen in verschillende landen die we zelf niet goed kennen.”

“Onze traumatische oorlogsverhalen delen is een collectieve vorm van therapie.”

MARIIA IVANOVA

Hoe begin je aan zo'n persoonlijke, gevoelige voorstelling?

Mariia: “Het begon voor ons in september 2022. Na een aantal maanden oorlog vonden we dat het tijd was om onze lessen weer op te starten en de groep samen te brengen. Via Zoom stonden we vanop verschillende plekken in Oekraïne in verbinding met elkaar. In het begin waren het eerder sessies om elkaar te steunen, samen te zijn, elkaar nog eens in de ogen te kunnen kijken en te vragen hoe het met iedereen ging.”

Anna: “Daarna begonnen we verhalen te schrijven die ons gevoel weerspiegelden. Of we haalden herinneringen uit het verleden op. Herinneringen die ons deden lachen, maar die ons af en toe ook schrik en angst inboezemden. Het voelde voor ons als een noodzaak om deze verhalen uit te schrijven en te vertellen. Ik spreek voor de volledige groep wanneer ik zeg dat het voor ons geen optie was om onze verhalen gewoon te laten voor wat ze zijn en er niets mee te doen. Deze voorstelling is het eindresultaat van dat lange proces.”

Tasiia: “We zijn pas fysiek samengekomen en beginnen repeteren een maand voor de première. Het was en is nog steeds enorm onzeker en onduidelijk hoe de situatie zal evolueren.”

Landjuweelfestival 2024 © Bas Verrept

Hoe is deze groep ontstaan? Kenden jullie elkaar hiervoor al?

Anna: “Ja, we kenden elkaar hiervoor al. Ieder van ons leefde tot voor de oorlog in Charkiv en daar was een theater waar we geregeld naartoe gingen en samenkwamen. Kalambur bestaat uit één grote groep die opgesplitst is. Elk groepje brengt op een andere locatie de voorstelling. Op die manier kunnen we onze verhalen tegelijkertijd op meerdere plekken de wereld insturen.”

Heeft 'thuis' voor jullie nu een andere betekenis gekregen sinds de oorlog begon?

Tasiia: “Tijdens de oorlog waren we als groep samen aan het ontdekken wat 'thuis' voor ons precies betekende. We gingen erover in dialoog met elkaar en luisterden naar elkaars

'Because it's my home'

gevoelens en meningen. De eerste dagen van de oorlog miste ik thuis en mijn land enorm, maar naarmate de weken vorderden kreeg 'thuis' voor mij een andere betekenis. Het was niet zozeer het fysieke huis, maar wel de mensen rondom mij die van mijn huis mijn thuis maken. Mijn vrienden, familie, ouders... Zij zijn mijn thuis en dat ben ik door de oorlog nog meer beginnen waarderen. Sinds het begin van de oorlog woonde ik al in verschillende landen, maar telkens wanneer ik van het podium stap, word ik wel terug gekatapulteerd naar Charkiv, naar die fysieke thuis."

Kunst als verzet

Hoe hebben jullie tijdens het creatieve proces steun gevonden bij elkaar?

Mariia: "Elk van ons heeft een trauma. We voelen elkaar goed aan omdat we allemaal hetzelfde doormaken. Evacuaties,

"Ik hoop dat we op een dag een komedie voor jullie kunnen spelen en we samen kunnen lachen."

ANNA KOPIOVA

luchtalarmen, bominslagen... Als je die oorlogsverhalen met elkaar uitwisselt, kan je dat leed delen en op een manier verwerken. Het is een collectieve vorm van therapie."

Anna: "Ook vandaag nog! Sommigen van ons wonen nog altijd in Charkiv. Elke dag krijgen we er twee of drie bominslagen te verduren, waarvan er soms eentje inslaat op luttele kilometers van ons huis. Toch zit er niets anders op dan verder te gaan en sterk te blijven. Enkele weken geleden speelden we de voorstelling in Charkiv zelf en dat voelde heel dubbel, want mensen leven nog steeds elke dag in oorlog. Het is bevreemdend om die voorstelling midden in het conflict te spelen."

Hoe was het om in Charkiv te spelen?

Anna: "Ondanks dat de première van deze voorstelling doorging in Finland, voelde het voor mij persoonlijker aan om de eerste keer te spelen in Charkiv zelf. Een tijdje geleden kwam ik terug thuis voor drie maanden, omdat ik de kans kreeg de voorstelling in mijn thuisstad te spelen. Dat was een hartverwarmend gevoel, maar tegelijkertijd ook hartbrekend."

Welke boodschap willen jullie via deze voorstelling delen met mensen in Oekraïne en de rest van de wereld?

Mariia: "In eerste instantie mag je nooit vergeten wie je bent en waar je vandaan komt, je roots. Aan lotgenoten willen we vooral meegeven: gebruik je taal, hou van je omgeving en probeer die veilig te houden. Beschouw niets als vanzelfsprekend of normaal. Aan buitenlanders willen we tonen dat we nog steeds bestaan: elke dag sterven er mensen in onze omgeving. We willen onze pijn en emotie met jullie delen, maar ook tonen dat we niet zomaar opgeven. Daarnaast willen we ook de Oekraïense cultuur in al haar schoonheid laten zien."

Anna: "Daarom spelen we het stuk in traditionele Oekraïense kledij, wat voor ons al een heel groot en belangrijk onderdeel van de voorstelling is. Aan het begin van de voorstelling hoor je ook enkele typisch Oekraïense liederen. Zo krijg je meteen een idee van onze cultuur die als een rode draad doorheen de voorstelling loopt."

"Doordat we ver weg van huis zijn, merk ik nóg meer dat ik Oekraïne in elke vezel van mijn lijf begin te voelen."

TASIIA VORONINA

Tussen taal en traditie

Helpt cultuur jullie in deze moeilijke tijden?

Tasiia: "Doordat we ver weg van huis zijn, merk ik bij mezelf dat ik Oekraïne in elke vezel van mijn lijf begin te voelen. Nog meer dan ik me er ooit bewust van was. Wanneer ik me leeg voel of verdrietig, luister ik naar typische muziek van thuis, lees ik Oekraïense verhalen of maak ik een traditioneel gerecht. Dat helpt me om mijn emoties een plaats te geven en ze nadien ook te vertalen naar het podium."

Anna: "We zetten die tradities ook heel bewust in tijdens de voorstelling, om dat thuisgevoel op te wekken. Zo is er *Modenka*, onze grote traditionele pop die we ook tijdens de voorstelling gebruiken. In onze cultuur betekent modenka zoveel als 'jouw

kind'. Het is een talisman die een pasgeboren kind beschermt. Ze kunnen kleiner of groter zijn en representeren de grote versie van wie je bent. Het is een echt fundament van de Oekraïense geschiedenis, iets wat al eeuwen meegaat."

Jullie spelen de voorstelling in jullie moedertaal. Dat is niet evident voor een internationaal publiek. Waarom kozen jullie dan toch voor het Oekraïens?

Mariia: "Het is een Oekraïens verhaal en voor ons moet dit in het Oekraïens verteld worden. Het is sowieso moeilijk en pijnlijk om over dergelijke onderwerpen te praten, waardoor het in een andere taal nog moeilijker zou zijn. Vandaar dat we ervoor kozen om dicht bij onszelf te blijven en ons gevoel zo puur en zuiver mogelijk te delen. Dat maakt het niet altijd makkelijk voor het publiek, want de voorstelling bevat veel monologen. Gelukkig bestaat er zoiets als boven- en ondertiteling. Die moeten we wel elke keer aanpassen aan het land waar we naartoe gaan, nu al vier keer dus."

En nu? Wat komt hierna? Waar gaan jullie nu naartoe?

Tasiia: "We gaan verder werken, verder kunst maken, de Oekraïense cultuur verspreiden in ons dagelijks leven en dit tonen aan andere mensen. Of de groep samen blijft is momenteel nog onzeker, omdat we allemaal op een andere plek wonen. Contact houden doen we sowieso, maar echt concrete plannen maken is op dit moment moeilijk, omdat niemand weet hoe en bovenal wanneer dit zal aflopen."

Anna: "Toch blijven we doorgaan, want onze voorstelling is een groot verhaal. Een verhaal van samenkomen, verbinden, lachen en huilen. Het is een engagement dat we als groep aangaan. Het is vaak lastig, maar het maakt me enorm gelukkig om met deze fantastische groep mensen onze verhalen te vertellen. Ik hoop en droom oprecht dat er een dag komt dat dit allemaal voorbij is. Een dag dat we op festivals mogen spelen en we voor jullie een komedie kunnen brengen en samen kunnen lachen. Die dag zal er komen."

'Because it's my home'

WIST JE DAT?

SPOTLIGHT OP HET THEATERDOEK

WIETEKE MOENS

Het theaterdoek is een simpele lap stof, die tegelijkertijd het meest tot de verbeelding sprekende element van de scène is. Het theaterdoek dient niet enkel om het podium te verbergen voor de nieuwsgierige blik van het publiek, maar geeft ook de grens aan tussen onze dagelijkse realiteit en de eigenzinnige werkelijkheid van het theater. Dringend tijd om een tipje van de sluier op te lichten!

RARE JONGENS, DIE ROMEINEN

De oorsprong van het theaterdoek is duister. Waarschijnlijk waren het niet de Oude Grieken, de pioniers van het theater zoals wij het kennen, die voor het eerst gebruik maakten van het theaterdoek. Kleinere doeken werden wel vaker gebruikt om deuren te verbergen of om bepaalde delen van de scène aan het zicht te onttrekken. Maar het grote doek voor het podium waar we vandaag mee vertrouwd zijn, was waarschijnlijk een uitvinding van de Romeinen. Rond 133 voor Christus werd het zogenaamde aulaeum geïntroduceerd in het Romeinse theater. Het aulaeum was een groot doek met geborduurde figuren dat werd neergelaten aan het begin van een toneelstuk en weer werd opgehesen aan het einde. Dus in de omgekeerde richting dan we gewend zijn!

Het doek was niet enkel nuttig om de scène en de acteurs te verbergen, maar ook om aan te geven dat het stuk op zijn einde was gelopen. Het Romeinse publiek was bekend met de komedie en de tragedie, en wist bij deze genres dus wanneer het einde naderde. De structuur van het populaire, maar platvloerse mimespel daarentegen was ver zoek. Tijdens opvoeringen werd er gezongen, muziek gemaakt en geïmproviseerd. Door al die chaos was het niet altijd duidelijk wanneer het stuk was afgelopen. Tijd om het doek te hijsen dus!

Ancient Roman Theatre

HET IJZEREN GORDIJN

Het theaterdoek is er niet enkel om het begin en einde van een toneelstuk aan te geven, maar heeft ook een andere functie. Lang geleden, toen theaters voornamelijk van hout werden gemaakt en de scène werd verlicht met kaarsen, gingen theatergebouwen meer dan eens in rook op. De oplossing? Een ijzeren gordijn natuurlijk! Dit ijzeren gordijn had dus niets te maken met kapitalisme en communisme, maar wel met brandwering. Het eerste zogenaamde iron curtain werd geïnstalleerd in het Drury Lane Theatre in Londen, waarna andere grote theaterhuizen volgden. De naam is trouwens misleidend: vroege iron curtains werden niet uit ijzer, maar uit asbest gemaakt. Nadat werd ontdekt hoe schadelijk asbest is voor de gezondheid, werd er overgeschakeld op andere materialen.

Theaterdoeken maakten het theater echter ook onveilig, bijvoorbeeld in het Iroquois Theatre in Chicago, in 1903. Tijdens de opvoering van de musical *Mr. Blue Beard* vatte een gordijn vuur op scène. Het ijzeren gordijn werd neergelaten om de toeschouwers te beschermen, maar kwam halverwege vast te zitten. Daardoor kon het vuur zich moeiteloos verspreiden naar het publiek. Omdat de uitgangen verborgen zaten achter doeken, kon een groot deel van het publiek zich niet in veiligheid brengen. Meer dan zeshonderd toeschouwers kwamen om.

EEN KUNSTWERK OP ZICH

Bij het paleis is het theaterdoek zélf de ster van de show. Een jaar lang werkte kunstenares Lies Van Assche samen met de inwoners van Antwerpen om het nieuwe theaterdoek van het paleis tot leven te brengen. Het resultaat mag er zijn: 2.280 mensen hielpen mee om het doek van 22 op 8 meter te versieren met kleurrijke borduursels. Hiervoor werd maar liefst 246 kilometer garen gebruikt. De jongste deelnemer was slechts 2 jaar oud, terwijl de oudste deelnemer 95 kaarsjes mocht uitblazen. Begin 2024 werd het doek voorgesteld aan het publiek. Mocht je de onthulling gemist hebben, kan je de prachtige blikvanger nog altijd bewonderen aan het begin en einde van opvoeringen in de Grote Zaal.

Kunstendag voor kinderen © Nattida-Jayne Kanyachalao

Onthulling Het Doek © Karolina Maruszak

Le Malade Imaginaire

TOT HET DOEK VALT

Elke acteur weet: the show must go on. Dat wil zeggen: doorgaan tot het doek valt. Wat ook elke acteur weet, is dat doorzetten wanneer het misgaat niet altijd even eenvoudig is.

Denk bijvoorbeeld aan het laatste optreden van Molière, de legendarische Franse toneelspeler en -schrijver. Tijdens een opvoering van *Le Malade Imaginaire*, waarin Molière zelf de rol van ingebeeld zieke op zich nam, werd de acteur - ironisch genoeg - overmand door een bloederige hoestbui. Molière wilde koste wat kost verder spelen. Vlak na het slot van de voorstelling viel echter ook het doek over Molières eigen leven. Enkele uren na de opvoering stierf de werkelijk zieke acteur namelijk aan tuberculose.

Ook de Duitse acteur Daniel Hoevels kreeg te maken met onvoorziene en levensbedreigende omstandigheden op het podium. Door een ongelukkige rekwisietenverwisseling sneed de acteur zichzelf in de keel tijdens een opvoering van *Mary Stuart* in het Weense Burgtheater in 2008. Naar verluidt begon het publiek te applaudisseren voor de wel erg realistische zelfmoordscène. Hoevels strompelde van het podium en kreeg snel medische bijstand. Gelukkig had hij zijn halsslagader op een haar na gemist, anders was ook voor hem het doek gevallen. Naar aanleiding van het incident deden er allerlei geruchten de ronde. Misschien wilde een jaloerse rivaal Hoevels een kopje kleiner maken? Maar politie concludeerde dat er geen kwaad opzet in het spel was. Waarschijnlijk was de persoon verantwoordelijk voor de rekwisieten simpelweg vergeten om het mes bot te maken voor het in Hoevels' handen terecht kwam. En Hoevels? Die liet het hele voorval niet aan zijn hart komen. De volgende dag stond hij gewoon weer klaar op het podium om zijn rol te hernemen toen het doek opging. Van doorzettingsvermogen gesproken!

DIA/LOOG

Elke editie schrijft een auteur van OPENDOEK-magazine een korte dialoog om je toneelkunsten mee te oefenen tijdens een repetitie. Deze keer is het de beurt aan Rune Wittouck, beginnend dramaturg en dramadocent. “Deze dialoog speelt zich vlak voor, tijdens of net na ‘het vallen van het doek’ af. Het onvermijdelijke einde van de fictieve voorstelling dreigt, het publiek zal vertrekken en dat wordt het liefst nog even uitgesteld. De tekst vormt een goede oefening op spanning, tempo en samenspel. Er mag zeker voluit haperingen, herhalingen en euhm’s worden tussen gesmeten!”

A Wacht! Ik...
B Wij... Wij willen jullie bedanken!
A Ja, wij willen jullie bedanken
B Om...
A Dankjulliewel!
B Ja
A Om te komen
B Ja, om er bij te zijn vanavond
A En te kijken
B Om te komen kijken
A Ja
B Merci!
A Dus...
B We zijn blij dat we dit hebben kunnen brengen
A Ja
B Echt
A Heel blij

B Het deed deugd om... Dus...
A Dankjulliewel!
B Echt
A Ja oprecht. We vonden dat belangrijk
B Ja...
A Ik hoop

B Wij hopen dat er toch iets...
A Zal blijven...
B Zal blijven hangen van...
A We weten dat nooit, maar hopen dat altijd natuurlijk
B Van wat we zojuist brachten...
A Ja
B Ja, dat er iets in deze voorstelling jullie heeft kunnen raken
A Of doen lachen
B Ja... Of lachen. Of dat jullie iets hebben bijgeleerd of...
A En dat dat nog even kan nazinderen en...
B Ja, dat dus
A Hopelijk hebben jullie ervan genoten?
B We wilden dit toch nog even zeggen
A We vonden dat belangrijk
B Belangrijk om...
A Om toch nog aan jullie te zeggen... Dankjulliewel!

B En... Het is zo dat deze voorstelling ons echt... Ja... En daarom!
A En zonder jullie...
B Dus vandaar.
A Ja echt. Bloed, zweet, tranen... En de laatste weken waren... En daarom
B Dat er toch iets... Iets... Ja...
A Ik bedoel...
B We bedoelen... Hoe moet ik dat zeggen...

A Blijft straks zeker nog wat hangen in de foyer hé of...
B Ja, we kunnen nog wat aan de bar... Niet?
A Ja, zeker!
B Een... Ja... Ik weet niet wat allemaal, maar...
A Een...
B Of...

A Of...
B Ja, dat we nog even kunnen horen hoe...
A Kunnen babbelen over...
B We hebben tijd hoor!
A Ja, babbelen...
B We willen maar zeggen...
A Over wat we... En...
B Blijft gerust nog wat hangen hé
A Ja!
B Om... Dus... Het is gewoon...

A Blijft... Blijft nog even zitten anders... Niet?
B Ja! Ja! Blijft zitten
A Het hoeft niet per se nu al... Niet?
B Ja! Nee inderdaad
A We kunnen nog... Anders...
B We kunnen zeker nog wat!
A Laten we...
B Ja
A Laten we gewoon anders opnieuw... Niet?
B Ja! Ja, opnieuw! Blijft nog even zitten en...
A Dan gaan wij gewoon nog eens...
B Ja, we gaan het gewoon nog eens... Niet? Ja
A Top! Ja, goed!
B Oh, leuk leuk. Ja, gewoon nog eens...
A Oke top! Wacht hé, wacht

RE PER TOIRE

Ieder nummer grasduinen we in de collectie van de Theaterbib van OPENDOEK, op zoek naar interessante teksten. Toch je ding niet gevonden? Neem dan een kijkje in onze catalogus. Alle besproken teksten kan je lenen via bib.opendoek.be.

We volgen de genderaanduidingen van personages zoals aangegeven door de auteurs.

BASTIAAN MALCORPS, TIMOTHY SCHEERLINCK EN DE VLAAMSE THEATERAUTEURS (VTA)

Patrick Stewart,
vertaald door Walter Tillemans
SCROOGE

“Marley was dood, om te beginnen.
Daarover bestond geen twijfel.”

KERSTSPEL
1H

Een weetje! Wie bracht het onverwoestbare ‘Christmas Carol’ voor het eerst op de planken? Dat weet niemand! De eerste opvoeringen waren wilde en zonder toestemming gebrachte adaptaties. Maar die adaptaties inspireerden Charles Dickens om in zijn eentje met zijn kerstverhaal op tournee te gaan, en er schatrijk mee te worden. En Charles Dickens’ notities over zijn theatertournee, zouden 150 jaar later Patrick Stewart inspireren om, tussen twee seizoenen Star Trek door, het verhaal van Scrooge als monoloog op de planken te brengen.

Het resultaat is een scherp en meeslepend verhaal, voor één verteller die ook minstens 40 andere rollen op zich neemt. Ik ga er even van uit dat iedereen weet waar deze tekst over gaat. Zo niet: een aanrader! (BM)

Stijn Devillé
HITLER IS DOOD

“Ik begrijp niet waarom
ik word aangeklaagd.”

RECHTBANKDRAMA
2D/12H

Neurenberg, kort na het einde van de Tweede Wereldoorlog. De wereld ligt in puin, de verantwoordelijken hebben zelfmoord gepleegd. In een poging om enig recht te spreken na de jarenlange waanzin begint een grootschalige rechtszaak tegen de overlevende Nazi’s. De helpers van Hitler krijgen wat hun miljoenen slachtoffers niet hebben gekregen: een proces. Een voor een minimaliseren ze hun bijdrage aan de gruwel. Devillé laat de mensen aan het woord die onmenselijke daden hebben begaan. Bij de ene is het schuldbesef groter dan bij de andere.

De vraag wat een natie het recht geeft om zich te moeien met een andere natie is vandaag helaas opnieuw brandend actueel. (TS)

Tom Dupont
**HET EINDE VAN
DE WERELD**

“Een veilig dorp. Is een veilig huis.
Is een veilige belegging.”

SATIRE
11D/11H

Hemelrijk, een besloten gemeenschap, is veilig. En gezond. En afgesloten. Je kan er enkel komen wonen na een strenge screening en een zo mogelijk nog strengere examen. Een zwanger koppel wil er ook naartoe verhuizen, net wanneer er iets merkwaardigs aan de hand is: één voor één veranderen alle inwoners in kippen.

‘Het einde van de wereld’ is een update van ‘Rinoceros’ van Ionesco. Nieuwe tijden brengen nieuwe zorgen mee. Het resultaat is een erg geestige, maar nooit vrijblijvende tekst over hoe we samen kunnen leven. (BM)

Lynn Nottage
RUINED

“The only cold Fanta in 25 kilometers.
You don’t know how good that tastes.”

DRAMA
4D/7H

Een klein dorpje in Congo. Mama Nadi baat een café uit met biljarttafels en serveersters die meer serveren dan whisky alleen. Mama Nadi beschermt haar meisjes, maar eist ook een deel van hun opbrengsten in ruil. De oorlog woedt intussen voort in de dorpen om hen heen. Mama Nadi probeert neutraal te blijven, maar elk van haar meisjes heeft een verhaal over geweld, verkrachting en seksueel geweld als oorlogswapen.

Lynn Nottage sleepte een hele reeks prijzen binnen voor ‘Ruined’, waaronder de prestigieuze Pulitzer Prize. Haar tekst lijkt een klassieke well-made play, tot die zich op het eind ontwikkelt tot een lofzang op de weerbaarheid. (BM)

Jibbe Willems

KAAPDIEGOEIEKOOP

“Waar kwam ek van heen e ware ging ek toe? Yo no weti ni.”

MUZIEKTHEATER
1H + STEMMEN

Een kapitein vervoert een partij olie die te vuil is voor verbruik in Nederland naar Zuid-Afrika. Zijn geweten is zuiver; geld is geld. Zijn taal is een mengelmoes van havendialecten. Wanneer hij plots te horen krijgt dat zijn vrouw zwanger is, verandert zijn perspectief. Zijn schip strandt, en de kapitein krijgt te maken met visioenen en illusies. Aandeelhouders, automobilisten, activisten en zijn vrouw en kind trekken hem in alle mogelijke richtingen. Wat doet hij nu?

Een merkwaardige tekst in een merkwaardige taal; voor één acteur en een oneindig aantal stemmen, koren en visioenen. Voor groepen die een uitdaging zoeken. (BM)

Magne van den Berg

IK SPEEL GEEN MEDEA

“Het komt niet door die recensie. Daar komt het niet door.”

TRAGIKOMEDIE
3D

Een actrice haast zich naar het theater waar ze vanavond Medea moet spelen. Ze moet zich nog omkleden, schminken en ze zou haar tekst nog eens moeten bekijken. Het theater zelf is onder haar verwachtingen, al doet iedereen zijn best. Ze zou zo graag een koffie krijgen. Wanneer het tijd is om op te gaan, neemt de actrice echter een besluit. Vanavond niet. Misschien wel nooit meer. Ze neemt afscheid van haar publiek en vertrekt. Twee andere actrices, die Medea’s kinderen zouden spelen, blijven verweesd achter.

Een merkwaardige tekst. Met veel humor en zelfrelativering, maar ook met trots – een Medea waardig. Voor drie actrices die niet bang zijn voor een stevige uitdaging. (BM)

Noël Fack

Café DE SPOENSE

“Oas je werkt als een pird en zo moe bent als een hond, dan zijde een grote ezel.”

KOMEDIE
5D/8H

Café De Spons is een hardnekkig café. Wanneer het gerucht rondgaat dat de wijk waarin het café staat plaats moet ruimen voor een afrit van de snelweg, verhuist iedereen weg. Het café blijft. De afrit komt er nooit, en dus wordt het een eenzaam café. Nu jaren later de buurt weer opleeft en zelfs het café een opknopbeurt krijgt, wordt er een ontdekking gedaan in de kelder...

Café de Spoense is een volkse komedie over een stuk Gentse geschiedenis, maar ook een verzameling van de sketches en moppen uit de shows van Noël Fack. (VTA)

Gérard Darier,
vertaald door Frank de Kaey

VRUCHTEN DER LIEFDE

“U bent verwijtbaarloos. Te perfect. Voorspelbaar.”

TRAGIKOMEDIE
2-16D/2-16H

Relaties, huwelijken, samenwonen... De liefde kan zo schoon zijn! Maar na een tijdje komen er barsten die soms in diepe ravijnen veranderen. Ieder huisje heeft zijn kruisje, of zelfs een heel groot kruis. Met een enorm gevoel voor humor en herkenbaarheid is het publiek getuige van ontelbare huwelijksperikelen in deze nieuwe Franse komedie.

Een tekst die gespeeld kan worden door vier acteurs, of door een hele groep van 32 spelers. Ze loodsen het publiek door een heel scala aan komische scènes, over alle kleine en grote zorgen die bij liefde en relaties komen kijken. (BM)

OPEN
THEATERBIB
DOEK

Geregeld in je mailbox: een overzicht van recent toegevoegde theaterteksten, leestips en ander nieuws uit de Theaterbib van OPENDOEK. Abonneer je via [opendoek.be/theaterbib](https://www.opendoek.be/theaterbib)

OPEN
DOEK
CAST & CREW

OPEN CALL

Spots op West

Van 3 tot 6 juli 2025 neemt Spots op West opnieuw Westouter (Heuvelland, West-Vlaanderen) over. Geniet van gevarieerde theatervoorstellingen op unieke locaties, gratis muziekconcerten in de Spiegeltent, foodtrucks, een wijnbar, maar bovenal enorm veel sfeer.

Toon je voorstelling aan ons publiek

Sta jij te popelen om je eigen voorstelling te spelen op het gezelligste locatietheaterfestival? Dan is de open call van Spots op West zeker iets voor jou. We zoeken nog verrassende theatervoorstellingen, monologen, muziekconcerten...

Schrijf je voorstelling in via www.opendoek.be/spotsopwest of via deze QR-code:

Wat is Spots op West?

Spots op West is een locatietheaterfestival in Westouter. Van een aardappelschuur tot een paardenstal, alles kan het decor vormen voor een voorstelling. Verwacht hier dus geen volledig technisch uitgeruste schouwburg, maar laat je verleiden en inspireren door originele en intieme speellocaties.

Jij bent wie we zoeken

Zowel gevestigde waarden uit het vrijetijdstheater als nieuw talent hebben hun plaats op Spots op West. Maak deel uit van het divers programma: teksttheater, figurentheater, improvisatie, monologen, straattheater, muziekconcerten...

- Je voorstelling duurt maximum 45 minuten (met uitzondering van de randprogrammatie). Is jouw voorstelling langer? Hou er dan rekening mee dat we slechts een beperkt aantal optredens van meer dan 45 minuten kunnen selecteren.
- Er wordt een basisvergoeding voorzien voor de onkosten voor het festival.
- Bekijk voor je inschrijving de locaties en de technische info op www.opendoek.be/spotsopwest.

Wat na de aanmelding?

Meld je aan tot en met 15 februari 2025. Daarna maakt de stuurgroep de selectie, rekening houdend met diversiteit in genres, kwaliteit, inhoud, doelpubliek en referenties. Begin maart wordt de selectie meegedeeld.

‘Grief’ - SOW24 © Iliza Renders

KALENDER 2025

**THEATER
DAG — 26
APRIL**

**SPOTS
OP
WEST — 3-6
JULI**

**TOEKOER
FESTIVAL — 31
AUGUSTUS**

**24-29
LAND — OKTOBER
JUWEEL
FESTIVAL**

WWW.OPENDOEK.BE

**25PEN
DOEK**